

The Four Planes of Development พัฒนาการสี่ระนาบ

บทนำ (Introduction)

แนวทางการสอนแบบมอนเตสซอรี ไม่มีขอบจำกัดสำหรับช่วงวัยใดวัยหนึ่ง แต่เป็นกระบวนการเข้าใจเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ต้องเข้าใจพัฒนาการเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เด็กมีพัฒนาการแต่ละช่วงวัยแตกต่างกัน แต่ละขั้นพัฒนาการนั้นก็มีความต้องการที่ต่างกัน หากจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนต้องมีความเข้าใจในลักษณะของเด็กแต่ละช่วงวัย มอนเตสซอรีสังเกตเห็นว่าเด็กมีการเปลี่ยนอยู่ 4 ขั้น ซึ่งหลักการเปลี่ยนแปลงนี้ก็ได้รับการพิสูจน์แล้ว ในปัจจุบัน เมื่อเด็กเดินทางจากขั้นหนึ่งไปยังอีกขั้นหนึ่ง ในด้านทางกายภาพ จิตวิทยา สติปัญญา เพื่อที่จะช่วยสนับสนุนชีวิตของเด็ก เราจำเป็นต้องรู้และเข้าใจถึงความแตกต่าง เข้าใจในพัฒนาการแต่ละระดับ สนับสนุนโดยการจัดเตรียมบรรยากาศในสิ่งแวดล้อมให้ตอบโต้ในแต่ละช่วงวัย ต้องเข้าใจและสังเกตพัฒนาการนั้นในเด็ก เด็กต้องเป็นคนที่นำผู้ใหญ่ การศึกษาต้องตามเด็กไป สัตว์บางชนิดมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการที่คล้ายกับเรา เช่น ผีเสื้อ ที่จะมีการเกิด วัฏจักรการเจริญเติบโต จากไข่ → ตัวอ่อน → ดักแด้ → ผีเสื้อ เรียกการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า **Metamorphosis** เป็นการเปลี่ยนจากพัฒนาการหนึ่งไปสู่อีกพัฒนาการหนึ่ง แต่พัฒนาการของเด็กไม่ได้เป็นเช่นผีเสื้อ แต่พัฒนาการจะเป็นไปในอีกแบบหนึ่ง เพราะเด็กมีวิธีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา ทางสังคมที่ต่างกันไป ดร. มาเรีย เรียกพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งว่า “ชุดการเกิดใหม่” แนวโน้มความเป็นมนุษย์สังเกตได้จากเด็กผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนแนวโน้มความเป็นมนุษย์ได้อย่างเต็มที่ เป้าหมายคือช่วยเหลือสนับสนุนเด็ก วิธีการคือจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม แต่วิธีการเปลี่ยนสภาพแวดล้อม จะเปลี่ยนเมื่อพัฒนาการที่ต่างกัน ลักษณะทางจิตวิทยาของเด็กก็มีความแตกต่างกัน ในยุคก่อนเชื่อว่า เด็กเติบโตไปในระนาบเดียวกันเป็นเส้นตรง เด็กเล็กเลยไม่ได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ รัฐบาลจะไปให้ความสำคัญกับเด็กที่อยู่มหาวิทยาลัย แต่ที่จริงแล้ววัยเด็กเป็นวัยที่สมควรได้รับความสนใจจากรัฐบาลหรืออื่นๆ ทั้งนี้ก็พูดถึงการเตรียมสภาพแวดล้อมที่บ้านด้วย โดยเด็กยิ่งเล็กยิ่งต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ในฐานะที่เป็นครู ครูควรให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กด้วย

พัฒนาการ 4 ระนาบ เริ่มตั้งแต่ แรกเกิด – 6 ปี ทำไมต้อง 6 ปี? หรือดร.มาเรีย เป็นคนคิดขึ้นมา? ทำไมถึงมีแบบแผนตัวเลขในเด็ก ธรรมชาติทำงานอย่างมีแบบแผนครอบคลุมทั่วจักรวาล แต่ละระนาบดังกล่าวมีดังนี้

- ระนาบที่ 1 : แรกเกิด – 6 ปี เรียกว่า วัยแห่งการเจริญเติบโต วัยทารก หรือปฐมวัย

(1st Plane : 0 – 6 (infancy/early childhood))

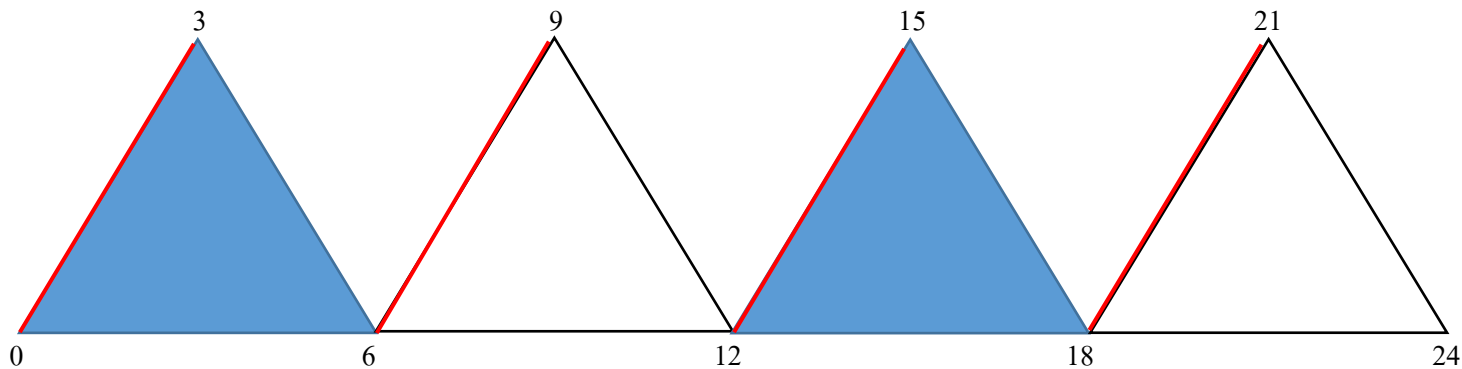
- ระนาบที่ 2 : 6 – 12 ปี เรียกว่า วัยเด็ก (2st Plane : 6 – 12 (childhood))

- ระนาบที่ 3 : 12 – 18 ปี เรียกว่า วัยรุ่น (3st Plane : 12 – 18 (adolescence))

- ระนาบที่ 4 : 18 – 24 ปี เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงสู่บรรลุนิติภาวะ (4st Plane : 18 – 24 (transition to maturity))

แต่ละขั้นพัฒนาการ เตรียมการสำหรับอีกขั้นหนึ่ง เมื่อเด็กไม่ได้รับพัฒนาการอย่างเต็มที่ในระนาบหนึ่ง จะส่งผลถึงปัญหาในอีกระนาบหนึ่ง แต่ละระนาบพัฒนาการประกอบด้วย 2 ย่อยพัฒนาการ แต่ละย่อยพัฒนาการมีทั้งหมด 3 ปี

A การเปรียบเทียบระนาบทั้งสี่ (Comparison between the 4 Stages)

ระนาบที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล เหมือนกับระนาบที่ 3

ระนาบที่ 2 และระนาบที่ 4 เด็กปฐมวัยกับเด็กที่ก้าวสู่วัยรุ่นจะคล้ายๆกันมีความเปลี่ยนแปลงที่เย็นลง สงบมั่นคงมากขึ้น

B ผู้ใหญ่ต้องให้บริการตามความต้องการของเด็กในแต่ละระดับ Adults must serve the child's needs at each stage

ซึ่งแตกต่างจากวิธีแบบเดิม การที่ผู้ใหญ่จะสังเกตเด็กได้ชัดเจนต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่มอบอิสรภาพให้กับเด็ก ส่วนเด็กถ้าเข้าไปอยู่ในขอบเขตที่จำกัด เด็กจะไม่แสดงลักษณะนิสัยอย่างแท้จริง ซึ่งถือเป็นฐานหลักของการสอนแบบมอนเตสซอรี

พัฒนาการระนาบที่ 1 (0 – 6 ปี) The First Plane of Development (0 - 6)

A. ตอนแรกของระนาบที่ 1 (First sub – phase (0 - 3))

เป็นช่วงที่แสดงให้เห็นได้ชัดที่สุด เด็กมีการพัฒนาทางพื้นฐานด้านสติปัญญา และลักษณะนิสัยเบื้องต้น เมื่อเข้าสู่ 6 ปี จะเป็นการเข้าสู่การเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ เด็กมีพัฒนาการคล้ายต้นไม้ ที่แตกกิ่ง ก้าน ดอก ผล ออกมาอย่างเต็มศักยภาพ ลักษณะหนึ่งที่สำคัญ คือ จิตซึมซับ จิตซึมซับ เป็นตัวช่วยในการใช้สติปัญญาได้มากที่สุด จิตซึมซับ จะช่วยให้เด็กก่อร่างสร้างตัว เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม

6 ปีแรก สติปัญญา ลักษณะนิสัยได้ก่อตัวขึ้นมา เป็นช่วงแห่งการสร้าง เป็นช่วงที่แนวโน้มความเป็นมนุษย์เปิดเผยออกมา จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน ต้องจัดให้มีความเหมาะสม ให้เกิดการใช้จิตซึมซับอย่างเหมาะสม

ลักษณะสำคัญ เด็กมีช่วงเรียนรู้ไว ในระนาบที่ 1 มากที่สุด สร้างสรรค์มากที่สุด เราต้องช่วยสนับสนุนการประสานสัมพันธ์การเคลื่อนไหว ภาพประทับต่างๆรอบตัว ภาษา ความต้องการระบบระเบียบ ช่วงเรียนรู้ไว เด็กมีศักยภาพเรียนรู้ที่ง่ายและสมบูรณ์แบบ

เมื่ออายุ 6 ขวบไปแล้วจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ง่ายเท่าวัยนี้ ผู้ปกครองต้องรู้ถึงธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ในเรื่องนี้ เส้นสีแดงในระนาบที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงมหาศาล การที่ผู้ใหญ่จะช่วยเหลือนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เด็กเรียนรู้

แบบไม่รู้ตัว แบบไร้สำนึก เด็กไม่สามารถเลือกสิ่งที่ดีแทนสิ่งที่ไม่ดีได้ เลือกสิ่งที่สวยงามแทนสิ่งที่ไม่สวยงามได้ Home เป็นพลังชีวิต เป็นแสงไฟ ต้องมอบความใส่ใจ ความรัก ในช่วง 3 ปีแรก ให้พลัง Home ทำงานเต็มที่ ไม่จำกัดมัน พลังชีวิตเป็นตัวช่วยจิตซึมซับ

เด็กต้องการการดูแลทางกายภาพจากคุณแม่และผู้ใหญ่ ในช่วง 3 ปีแรกร่างกายของเด็กเปลี่ยนแปลงมากมาย มีสัญญาณบางอย่างที่บ่งบอกว่าเด็กพึ่งพาตนเองได้ จะปรากฏต่างกันไปในแต่ละระนาบพัฒนาการ เราต้องให้เกียรติเด็กเล็กในการให้เขาช่วยเหลือตนเอง เด็กมีความพยายามในการคลาน ต้องมอบพื้นที่ให้เขาได้ขยับตัวไปข้างหน้าหรือตามแบบที่เขาต้องการ ผู้ใหญ่อยากจะทำทุกอย่างให้เด็กทารก ควรเปิดโอกาสให้เด็กหยิบป้อนอาหารได้ด้วยตนเอง ต้องให้เกียรติในการพึ่งพาตนเองของเด็ก ต้องรู้ว่าเด็กไม่ใช่สมบัติของเรา เด็กจะพัฒนาในแบบที่เขาเป็น การพึ่งพาตนเองสำคัญมากในเด็ก เด็กพัฒนาภาพลักษณ์ในเชิงบวก เด็กเล็กๆจะค่อยๆพัฒนาการเคลื่อนไหว เคลื่อนไหวมากขึ้น เราในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่จะต้องไม่จำกัดพื้นที่ มิติสำคัญใน 3 ปี จะซึมซับทางภาษา ในสมองส่วนที่รับรู้เกิดขึ้น พัฒนาเร็วก่อนที่เด็กจะพูดได้ ก่อนที่เด็กจะเปล่งเสียงออกมา

B. ตอนที่สองของระนาบที่ 1 (3 – 6 ปี) (Second sub – phase (3 – 6))

3 – 6 ปี เด็กมีความสงบมากขึ้น เด็กเป็นผู้เรียนรู้แบบรู้ตัว มีจิตสำนึก อยากจะรู้จักสิ่งต่างๆมากขึ้น เช่น ชื่อของต้นไม้ ดอกไม้ ทำอะไรมีแบบแผนมากขึ้น เช่น หนูอยากจะทำบ้าน กวาดบ้านเสร็จจะไปทำงานกับแผนที่ เด็กแรกเกิด – 3 ปี เด็กสังเกตสิ่งต่างๆและซึมซับเข้ามา แต่ใน 3 – 6 ปี เด็กอยากที่จะมีส่วนร่วม อยากลงมือทำ เรียนรู้ผ่านรูปธรรม เรียนรู้การใช้มือ เป็นเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับสมอง ของเล่นในโทรศัพท์จะเป็นสิ่งที่อันตราย เพราะมันจับต้องไม่ได้ ไปขัดกับของจริง เครื่องมือจริง หากเด็กเล่นโทรศัพท์ เด็กจะชินกับการที่ไม่ลงมือทำ กลายเป็นเด็กขี้เกียจ ขี้เบื่อ และการนั่งหน้าทีวี พลัง Home จะลดลง

ดร. มาเรียบอกถึงเรื่องเกี่ยวกับ สภาวะปกติว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์ปรับตัว มนุษย์ที่ปกติในความคิดของ ดร. มาเรีย ต้องอยู่กับตัวเอง และปรับตัวเข้ากับบุคคลรอบข้าง การพาเด็กเข้าสู่สภาวะปกติก็เป็นอีกหนึ่งของมอนเทซซอริ เด็กอายุ 3 – 6 ปี พยายามพึ่งพาตนเอง ทำอะไรด้วยตนเอง เป็นแนวโน้มความเป็นมนุษย์ในการสำรวจค้นคว้า ตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี เช่น เด็กทารกพยายามที่จะยกหัวตัวเองขึ้น เพื่อที่จะได้มอง ได้ฟังอะไรที่ชัดเจนขึ้น ยิ่งเคลื่อนที่ก็จะมีความประทับใจมากขึ้น ส่วน 3 – 6 ปี เด็กใช้การจับต้องผ่านสิ่งของต่างๆ และรับรู้ภาพประทับใจเหล่านั้น จะกล่าวถึงแนวโน้มความเป็นมนุษย์ในระนาบที่ 1

- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ การคุ้นเคยคุ้นชิน เด็กจะรู้ว่าอะไร ใช้ทำอะไร วิธีการคือ การมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ไปตลาดกับคุณแม่
- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ ระบบระเบียบ เรียนรู้ผ่านการทำอะไรที่สม่ำเสมอ จากสิ่งต่างๆรอบตัว ถ้าเด็กไม่มีระบบระเบียบ เด็กจะงง แต่ถ้าเด็กมีระบบระเบียบ เด็กจะมีความประทับใจ สำรวจได้มากขึ้น ปรับตัวได้มากขึ้น
- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ การสื่อสาร เด็กซึมซับภาษาในสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ผ่านการฟัง แสดงความรู้สึก เรียนรู้ภาษาจากภาพ
- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ การทำซ้ำ เด็กทารกทำอะไรซ้ำแล้วซ้ำอีก เด็กปีนขึ้น ลงบันไดซ้ำๆ ถ้าเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำอะไรซ้ำๆ การทำซ้ำๆของเด็กก็จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ การทำงาน การก่อร่างสร้างตัว หรือการพัฒนาตนเอง เด็กจะทำการเคลื่อนที่ เคลื่อนไหว ผ่านงานที่ตัวเองทำ
- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ ความแม่นยำ ผู้ใหญ่ต้องตระหนักในเรื่องนี้ และทำให้เด็กเห็น
- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ นามธรรม เด็กต้องได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แบบรูปธรรม ในระนาบต่อไป เด็กถึงจะมองเห็นในสิ่งที่เป็นนามธรรม คิดเชิงนามธรรม จะเกิดขึ้นในระนาบที่ 2 เด็กเรียนรู้จากการลงมือทำ ดีกว่าการที่ครูไปสอนไปบอก หรือการบอกของผู้ใหญ่
- แนวโน้มความเป็นมนุษย์ การควบคุมตนเอง เด็กไม่สามารถควบคุมตนเอง เช่น เด็กเตาะแตะ จะเดินข้ามถนนกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่สามารถจับมือเด็ก แล้วบอกว่าเราต้องทำแบบนี้ จะใช้วิธีการจับมือเด็กแล้วเดินข้ามถนน ผู้ใหญ่ต้องควบคุมดูแลเด็ก ใช้คำพูดกับเด็กว่า หนูอยากจะทำมือซ้ายหรือมือขวาดี

ครูหรือผู้ใหญ่ต้องค่อยๆปฏิบัติให้ถูกต้อง ผู้ใหญ่ต้องนำพาเด็ก 3 - 6 ปี เข้าสู่การรู้ตัว เด็กชอบทำงานที่มีวัตถุประสงค์ การที่เด็กใช้ความเคลื่อนไหวที่แม่นยำ เด็กใช้เจตจำนงของตนเอง ถ้าเด็กทำอะไรได้แม่นยำ เด็กทำงานเสร็จ ก็แสดงว่าเด็กนั้น ควบคุมตนเองได้แล้ว

พัฒนาการระนาบที่ 2 (6 - 12 ปี) Second Plane of Development (6 - 12)

เราเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในช่วงแรก ช่วงก่อน 6 ปี มีความเปลี่ยนแปลงมหาศาล ส่วน 6 - 12 ปี ก็มีความสงบมากขึ้น มันคงภายในมากขึ้น การเปลี่ยนจะไม่เท่ากับเด็กอายุช่วง 0 - 6 ปี อย่างแรกมีความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น ฟันน้ำนมหลุด ผอมลง ไขมันหายไป ตัวสูง ผมที่หยิกก็จะตรง ผ่านความป่วยไข้มาแล้ว เด็กอายุ 6 - 12 ปี จะมีสุขภาพที่แข็งแรง มั่นคง มีพลังเยอะ ช่วงกายภาพก็จะมั่นคง เด็กที่ผ่านมาจากระนาบที่ 1 จะมีพัฒนาการมากมาย เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วขึ้น พูดได้เยอะขึ้น ทักษะคิดพัฒนาขึ้นมา สร้างภาพลักษณะในจิตใจได้ปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมและสังคมได้ เรียนรู้ได้หลายอย่าง พร้อมทั้งจะทำงานเยอะแยะมากมาย สำหรับสิ่งแวดล้อมมอนเทซซอรี จะไม่เรียกว่า บ้านเด็กอีกแล้ว เรียกว่า การเรียนรู้ใหม่ วิธีการเรียนรู้ต่างกัน เด็กอายุ 6 - 12 ปี ใช้จินตนาการ มีพลังทางสติปัญญา กระจายใคร่รู้ องค์กรความรู้มีมากมายทั้ง วัฒนธรรม ธรรมชาติ ผ่านการเรียนรู้ที่ใช้จินตนาการ ครูที่สอนเด็กในช่วงวัยนี้ต้องสร้างแรงบันดาลใจ โดยการเล่าเรื่องราว ก่อนจะเป็นโลกมีความเป็นมาอย่างไร สิ่งมีชีวิตแรกชนิดใดที่เกิดมาในมหาสมุทร มนุษย์ยุคแรกเกิดมาอย่างไร อยู่ได้อย่างไรโดยไม่มีไฟฟ้า มีอย่างเดียวคือ ดวงอาทิตย์ ต่อมาก็มีการก่อไฟในถ้ำของตนเอง พัฒนาเครื่องมือในการล่าสัตว์มากขึ้น ฉะนั้น เรื่องราวเกี่ยวกับโลกใบนี้ เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็กวัยนี้ ห้องเรียนของเด็กวัยนี้ก็จะต่างกับเด็กในระนาบแรก เด็กเรียนรู้ที่จะเขียนเรื่องราว ใช้จินตนาการในการวาดภาพประกอบ ครูต้องป้อนจินตนาการให้เด็กวัยนี้อย่างเต็มที่ เด็กเริ่มอยากที่จะรู้ว่า พี่ชจะรับก๊าซคาร์บอน แล้วมันจะเปลี่ยนมาเป็นก๊าซออกซิเจนได้อย่างไร ลักษณะนิสัยของเด็กวัยนี้ก็จะแตกต่างออกไป จะมีพัฒนาการทางสังคม เด็กวัย 6 - 12 ปี กำลังสร้างและพัฒนาตนเอง ทำงานด้วยตนเองคนเดียว เรียนรู้ทักษะด้วยตนเอง พัฒนาสติปัญญาด้วยตนเอง

6 - 12 ปี จะเรียนรู้ในการเข้าสังคม การทำงานร่วมกับเพื่อน สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนจะต้องมีโต๊ะที่ใหญ่ขึ้น สามารถจุเด็กได้ 5 - 6 คนได้ ครูที่ทำงานกับเด็กวัยนี้ ควรให้เด็กได้สำรวจวัฒนธรรมและธรรมชาติ เด็กต้องการค้นพบสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ครูเป็นผู้นำทางให้เด็กเรียนรู้ค้นพบด้วยตนเอง เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับเด็ก

วัยนี้ คือ พจนานุกรม อินเทอร์เน็ต มีเส้นเวลาที่เป็นแผนภูมิขนาดใหญ่กว้างติดไว้ที่ผนัง มีแผนภูมิเวลาสำหรับสิ่งมีชีวิต ตั้งแต่สิ่งมีชีวิตตัวแรก แผนภูมิเวลาที่ได้ทุกเรื่อง เช่น อุปกรณ์ดนตรีชิ้นแรกเป็นอย่างไร ค้นพบที่ไหน การขนส่งในสมัยนั้นเดินทางกันอย่างไร จะเป็นการมอบมิติทางประวัติศาสตร์ให้กับเด็ก สิ่งแวดล้อมของเด็กวัยนี้จะต้องเพิ่มเป็น 2 เท่า เป็นห้องเรียนที่มีชุมชนย่อย เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้นอกสถานที่ มีรถตู้สำหรับการเดินทางไปต่างๆที่เด็กอย่างจะเรียนรู้ ไปสวนพฤกษศาสตร์ ไปโรงพยาบาล เป็นต้น เด็กจะเรียนรู้วิชาเฉพาะที่เขาสนใจที่จะเรียนรู้ แต่การศึกษาจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ที่เด็กจะต้องทำโครงการด้วยตนเอง เด็กต้องหาวิธีการเดินทาง ติดต่อสถานที่ด้วยตนเอง จัดเตรียมการเดินทางของตนเอง เมื่อเด็กทำโครงการเสร็จ ก็จะนำเสนอผลงานให้กับเพื่อนๆ มีเวทีเล็กๆในห้องเรียน มีที่สำหรับการติดภาพ เด็กจะมีความสุขที่เด็กค้นพบคำตอบได้ด้วยตนเอง ดีกว่าการที่ครูมาบอกให้เด็กต้องจำ จำในเรื่องนั้นเรื่องนี้

พัฒนาการระนาบที่ 3 (12 – 18 ปี) Third Plane of Development (12 - 18)

เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น จะมีความเปลี่ยนแปลงมหาศาลมากเช่นกัน เปรียบเสมือน การเกิดใหม่ มีความเปลี่ยนแปลงมากในเชิงกายภาพ และจิตวิทยา มีการเปลี่ยนแปลงทางฮอร์โมน มีผลทำให้อารมณ์ขึ้น - ลง เด็กจะเข้าสู่สภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางอารมณ์ ไม่นิ่ง ทางกายภาพอาจจะดูแข็งแรง แต่ความจริงอ่อนแอมาก ต้องการที่จะนอนหลับมาก ป่วยง่าย มีอุบัติเหตุได้ง่าย มอนเทสซอริคิดว่า หนุ่มสาวต้องการสิ่งแวดล้อมแบบไหน ต้องออกไปอยู่กับธรรมชาติ จิตใจไม่มั่นคง วัยนี้ไม่ควรศึกษาเกี่ยวกับวิชาการ เพราะได้เรียนวิชาการมาแล้วในระนาบที่ 2 สภาวะอารมณ์วัยนี้จะไม่มั่นคง ไม่ควรกดดันการเรียนรู้อะไรแล้ว เด็กกลุ่มนี้จะทำอะไร? เด็กวัยนี้ จะเรียนรู้ได้ดีที่สุด หากเขามีความสนใจในสิ่งนั้น เขาจะเรียนรู้ทักษะในเชิงปฏิบัติ เช่น การแกะคอมพิวเตอร์ออกมาดูข้างใน ซ่อมเครื่องยนต์ เย็บผ้า ทำอาหารด้วยตนเอง การเรียนรู้จะต้องเอาไปใช้ได้ในชีวิตจริง เป็นสิ่งที่มีความหมาย เด็กต้องเรียนรู้ทักษะทางสังคม นอกจากเชิงกายภาพแล้ว จะต้องมีโอกาสให้เขาไปเรียนในฟาร์ม เรียนรู้วิธีการปลูกผัก การดูแลสัตว์ เรียนรู้วิธีการเก็บรังผึ้ง ทำน้ำผลไม้ เรียนรู้ภาคปฏิบัติก็เพื่อการมีชีวิตอยู่รอด ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้อะไร แต่เขาจะเรียนรู้วิชาการที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เด็กเรียนรู้อะไรผ่านการปฏิบัติ เด็กจะมีประสบการณ์ตรงเพื่อเติมเต็มเตรียมพร้อมที่จะเข้าสู่สังคม เรียนรู้ว่าเอาไปใช้จริงได้ยังไง มิติที่น่าสนใจ คือ การแสดง ศิลปะ ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ วัยนี้ต้องการพึ่งตนเอง

ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กวัยหนุ่ม - สาว ต้องมีความละเอียดอ่อน รับรู้สิ่งตรงหน้าได้ดี เด็กวัยนี้ไม่ชอบอะไรที่ไม่จริง ชอบอะไรที่ตรงไปตรงมากับความรู้สึก การเรียนในฟาร์มของเด็กนั้น เด็กจะทำอะไรที่ไม่เหมือนกัน แต่เรียนรู้ด้วยกัน ในฟาร์มอย่างกลมกลืน เด็กพึ่งพาตนเอง (Independent) เป็นสิ่งใหม่ก่อนที่เขาจะเป็นผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้การพึ่งพาซึ่งกันและกัน เด็กวัยนี้จะชื่นชอบฮีโร่ เช่น นักกีฬา นักร้องที่เขาชื่นชอบ เราควรจะมอบเรื่องราวในอดีตเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ ผู้ชาย ผู้หญิงที่สำคัญในอดีต หรือคนที่ทำอะไรพิเศษให้กับโลกใบนี้ให้เขาฟัง ไม่จำกัดแค่นักกีฬา หรือนักร้อง สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กวัยนี้ต้องเป็นธรรมชาติ ใกล้ชิดธรรมชาติ เพราะถือว่าเด็กวัยนี้เป็นเด็กของโลกใบนี้ เด็กของปฐพี (Erd kinder) เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ การทำงานต้องตั้งอยู่บนความเข้าใจและพัฒนาการ พวกเขาค้นคว้าเกี่ยวกับสังคม ปฏิสัมพันธ์ ศิลปะต่างๆ การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น ทางจิตวิทยาของเขากำลังจะก้าวไปสู่ผู้ใหญ่ แต่ก็ยังเป็นเด็กอยู่ มีสภาวะทางอารมณ์เปลี่ยนแปลง บางวันก็เป็นเด็ก บางวันก็เป็นผู้ใหญ่ วัยนี้มีฮอร์โมนทางเพศ ต้องการที่จะพักผ่อนเยอะๆ ต้องการการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ มีความมั่นใจถ้าทำงานได้สำเร็จ

ระนาบที่ 4 (18 – 24 ปี) Fourth Plane of Development (18 - 14)

วัยนี้ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ตัวน้อยๆ เข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ ช่วงเวลานี้มีความสงบ และมั่นคง จะรู้สึกมั่นใจในประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา พร้อมแล้วที่จะไปอยู่กับคนอื่นๆ แต่ยังคงเตรียมการเล็กน้อย เพื่อเข้าสู่อาชีพ สิ่งที่น่าสนใจ คือ เขาจะเลือกอาชีพอะไรดีที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา ยุคโบราณลูกชายจะรับงานต่อจากพ่อ แต่ปัจจุบันเด็กมีอิสรภาพมากขึ้น ถ้าเขาทำงานในสิ่งที่เขาชอบ ก็จะเต็มเต็มและจะมอบประโยชน์ให้กับสังคมด้วย เป็นสิ่งที่สร้างความสมดุลให้กับสังคม มีการพึ่งพาตนเองได้แล้ว ยกเว้นเรื่องเงิน แต่ถ้าเขายังต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เขาก็จะยังไม่เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ เมื่อเขาทำการค้นหาอาชีพที่เหมาะสม ก็จะมีมิติทางสังคม มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่

สรุป (Conclusion) สังคมจะต้องเข้าใจในพัฒนาการของมนุษย์ เราต้องพยายามเติมเต็มความต้องการแต่ละช่วงวัย เพื่อให้มนุษย์เติบโตมาอย่างแข็งแรง และทำประโยชน์ให้กับสังคมได้

มอนเตสซอรี ได้กล่าวว่า Education as and “an aid to life” “การศึกษา คือ เครื่องช่วยชีวิต” พึงตระหนักเรื่องนี้ไม่ว่าจะทำงานกับเด็กในช่วงวัยใดก็ตาม